

IJsvogel

Lotta Blokker

IJsvogel

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2024

Copyright © 2024 Lotta Blokker
Voor overname kunt u zich wenden tot
Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259,
1017 XJ Amsterdam

Omslag Bart Heideman

ISBN 978 90 214 7558 5 / NUR 301
www.querido.nl
www.lottablokker.com

Voor Lucas

Wat de rui is voor de vogels, de tijd waarin ze hun veren verliezen, dat zijn de tegenslag of het ongeluk, de moeilijke tijden voor ons mensen.

– Vincent van Gogh

Maar al dwalende vinden we toch soms 't spoor en er zit iets goeds in iedere beweging.

– Vincent van Gogh

Zee

Als ik wakker word van een vogelgekrijs dat ik in mijn halfslaap met geen mogelijkheid weet te plaatsen, ben ik met stomheid geslagen. Hoewel ik gisterenavond in mijn eigen bed ben gekropen, lig ik nu op het koude ochtendzand van een onbekende plek. Het enige wat overeenkomt met de voorgaande avond is mijn geruite pyjama, al kan ik me niet herinneren dat ik de broekspijpen, die boven mijn enkels zitten, had opgerold.

Ik kom overeind en kijk beduusd naar de omringende duinen. Waar ben ik in hemelsnaam? Hoe ben ik hier terechtgekomen? Ik onderzoek het zand in de hoop sporen te vinden van welke kant ik

op moet lopen, maar de wind heeft de stille getuigen bedekt met een laag zand. Alleen de afdraken van mijn heup en schouder, op de plek waar ik zojuist ontwaakte, zijn nog duidelijk zichtbaar. Ik zou me er graag weer in nestelen, de ogen sluiten en wakker worden naast mijn vertrouwde nachtkastje met het glas water, mijn mond is kurkdroog. Die gedachtegang brengt me in een opperste staat van paraatheid. Het nachtkastje is onlosmakelijk verbonden met de wekker, met tijd, met verplichtingen. Ik moet zo gauw mogelijk thuis zien te komen!

Een zeemeeuw die een paar meter voor me was neergestreken, deinst achteruit en vliegt weg. Ik neem een voorbeeld aan de vogel en kies voor dezelfde richting. Ik begin moedwillig de helling op te klauteren, maar bij elke stap in het mulle zand zak ik weer een heel eind omlaag. Bij de vierde poging weet ik na een stevige aanloop een bundel helmgras beet te pakken. Nog zo'n acht steile meters te gaan, zonder aanloop, zonder helmgras. Hoe krijg ik dat met mijn verzuurde benen voor elkaar? Ik tel tot drie en trek mezelf met man en macht op. Het gras snijdt in mijn handen. Als ik me afzet om de tocht te vervolgen, schieten de wortels los en glijd ik op mijn buik terug de duinpan in, waar het dieper en donkerder oogt dan net.

Ik inspecteer de duinen en stippel een route uit met het meeste helmgras, om de kans van slagen te vergroten. Ik besluit me op handen en knieën voort te bewegen, een tactiek die goed blijkt te werken en die me, na enige tijd klimmen, de top doet bereiken. Ik sta op, veeg het zweet uit mijn ogen en kijk om me heen. Geen huis, geen weg, geen vuurtoren, niet eens een boompje te bekenen. Alleen maar duinen met wapperend helmgras en, even verderop, de zee. Mijn keel brandt. Ik bestudeer het helmgras, de enige vegetatie die hier lijkt te groeien. Ik zal er nog geen druppel vocht uit kunnen persen om mijn dorst te lessen, maar als ik de kustlijn volg, kom ik ongetwijfeld een strandtent tegen. Hoewel die op dit vroege uur vast nog gesloten is, zal de bewoonde wereld nabij zijn.

Het zoute water prikt in de door schelpjes veroorzaakte wondjes in mijn voetzolen. Het was een helse onderneming om door het mulle zand naar de zee te lopen. Ik heb er minstens een uur over gedaan, mezelf regelmatig vervloekend dat ik tegenwoordig de fiets laat staan: mijn conditie is ronduit slecht te noemen. Ik vertrouw op mijn instinct en loop de linkerkant op. Het stevige zand voelt als een verademing onder mijn voeten. De zon wordt feller en brandt op mijn gezicht. Ik zie

er waarschijnlijk opvallend uit met mijn rode wangen, warrige haar en pyjama.

Na uren te hebben gelopen zie ik eindelijk een teken van leven. Voetsporen in het zand! Ik begin te rennen van opluchting. De voetsporen zullen me naar de bewoonde wereld leiden. Ik krijg een steek in mijn zij, vertraag mijn pas en besluit om het tempo van de voetsporen aan te nemen. Plotse-ling blijf ik staan. Wat krijgen we nou? Mijn voet past precies in de voetafdruk. Ik zet mijn voet er-naast om de afdrukken met elkaar te vergelijken. Ze zijn exact hetzelfde.

Lieke hijst zich in het badpak dat ze steevast meeneemt naar België sinds ze op een woensdagavond de groene racefiets van Vincent tegen de zijmuur van het zwembad zag staan. Ze had bijna een hartverzakking gekregen. Die fiets hoorde thuis in de rijwielstalling van de bronsgieterij, niet in een buitenwijk van Oudenaarde, nota bene tegen de bruingeel geschilderde bakstenen muur die, naast tientallen andere inspiratiefoto's, op haar prikbord hing. De muur, waarop uitgebloede klimop zich bewust leek van de smakeloze kleur en die met zijn hulpeloos kale takken trachtte te bedekken, intrigeerde haar.

Ze had er, zo'n twee jaar geleden, een foto van gemaakt en speelde met de gedachte om hem vrijwel identiek te verwerken in een gigantisch wandreliëf. De achteloos geparkeerde fiets verstoortte het beeld dat ze al die tijd in haar Amsterdamse woonatelier, soms terloops, soms aandachtig, in zich opnam. Het deed haar denken aan de Ajaxjaal die tijdens de halve finale van de Champions League om de nek van haar publieke bronzen beeld *Boy* was geknoopt en aan de lege wijnglazen van het beschonken publiek die, tegen het einde van een opening, niet op de daarvoor dienende ronde statafels maar op de sokkels van haar sculpturen werden achtergelaten. Toen ze verbouwereerd voor de strontkleurige muur met het groene object stond, had ze een paar keer met haar ogen geknipperd, alsof ze de kenmerken van de fiets weet aan een wazig zicht en er zomaar een ander exemplaar tevoorschijn kon komen. Dan had ze zich geërgerd aan de anonieme fietseigenaar en zou ze demonstratief het lomp geparkeerde voertuig tegen een lantaarnpaal aan zetten, zodat de muur, háár muur, verlost was van dat ding; maar aan haar ogen mankeerde niks, het bleef de fiets van Vincent. Ze probeerde het opnieuw, dat geknipper met de ogen, en hoopte er het misplaatste voor-

werp mee uit te wissen, zoals de Tsjechische fotograaf Pavel Maria Smejkal oorlogsfoto's met Photoshop van mensen en andere beeldbepalende elementen ontdeed; *Het napalmmeisje* zonder het verbrande, blote meisje, *Tankman* zonder de dappere man met het plastic tasje, *De gier en het kleine meisje* zonder roofvogel en het door honger geteisterde kind. Ze stuitte op Smejkals bewerkte foto's toen ze, op zoek naar beeldmateriaal van fotojournalist Robert Capa, het internet afstruinde. De haar bekende onscherpe foto van Capa waarop een jonge man zich tijdens D-day met een buitenproportioneel grote legerhelm op zijn smalle hoofd een weg door het water baant, was in de variant van Smejkal teruggebracht tot zwart-witte zee met een paar lullige golfjes. Maar het was niet louter zwart-witte zee met een paar lullige golfjes. De leegte in het beeld riep een afschuwelijk bloedbad bij haar op, het zwart-witbeeld kleurde er zienderogen rood van. Niet een met zeewater verdunde rode gloed, nee, helderrood, knálrood en, als ze langer keek, dacht ze het verse bloedwater hier en daar, door de rondvliegende kogels, te zien opspringen.

De jonge soldaat uit Capa's origineel was in haar geheugen blijven hangen vanwege de misplaatste glimlach op zijn gezicht. Het bracht

haar terug naar nieuwjaarsnacht, ze was een jaar of twintig, toen ze met een studievriendin voor de deur van café Dulac stond. Eerder die avond, binnen aan de bar, waren ze getuige geweest van een voorval dat bij hen op de lachspieren had gewerkt. De aanstellerig lange, grijze paardenstaart van een gast had, terwijl hij nietsvermoedend met zijn rug tegen de bar aanleunde, vlam gevat in een waxinelichtje. Hoewel de barman vrijwel direct in actie was gekomen door een kan met water over zijn hoofd te gieten, restte er niet meer in zijn elastiekje dan een zielig scheerborsteltje met zwarte, springerige puntjes. Het was niet zozeer het absurdistische tafereel van de brandende paardenstaart en de waterkan dat bij hen de slappe lach had veroorzaakt als wel het machogehalte van de man dat, samen met zijn lange lokken, in rook leek te zijn opgegaan, alsof de lengte van zijn staart zijn geslacht symboliseerde dat plotseling een petieterig, verschrompeld piemeltje was geworden.

Even voor middernacht, ze stonden al klaar met een fles goedkope champagne, was de in zijn ego gekrenkte man met een gigantische doos in zijn armen naar buiten gelopen. Hij had het karton opengerukt, pakte er een vuurpijl uit, stak de lont aan met zijn brandende sigaret en stop-

te hem ondersteboven terug in de doos. Pas toen die idioot het op een lopen zette, drong de ernst van de situatie tot hen door, maar de doos ontplofte al, ze konden geen kant meer op. Het was niet grappig, het was zelfs verre van grappig, en toch pisten ze, midden in een levensgevaarlijke vuurwerkfontein waar ze nog weken oorsuizen aan overhielden, in hun broek van het lachen.

Naast de merkwaardige glimlach van de jonge soldaat, verwonderde ook het perspectief van Capa's foto haar. Om het gezicht van de soldaat op beeld te krijgen, moest de fotograaf namelijk voor de soldaat uitlopen en zijn rug naar de vijand keren; het herkenningsteken van daadkracht, van de held die keer op keer zijn leven waagt om de wereld, afgestompt voor het zoveelste tragische plaatje in de ochtendkrant, met zijn allesomvattende foto wakker te schudden.

In de leegte op Smejkals foto's was er geen ruimte voor verwondering. Toen ze naar de zee met de golfjes staaarde, kreeg ze onverhoeds de smaak van zout en ijzer in haar mond, alsof ze zojuist een slok van het bloederige zeewater had genomen. Ze was er misselijk van geworden en toch, of juist daarom, had ze al zijn foto's geprint en naast de foto van de strontkleurige muur met de kale klauwen op het prikbord gehangen.

Maar net zoals Smejkal de horror niet uit de iconische foto's kon poetsen, zo slaagden Liekes oogleden er niet in om de groene racefiets van Vincent uit te gummen. Er zat niets anders op, ze moest zelf verdwijnen en wel meteen! Hoewel ze pas net aan haar avondwandeling was begonnen, liep ze linea recta terug naar het stads-hotel waar ze zich in haar kamer schuil kon houden, een vrij bizarre reactie gezien het feit dat ze al jaren na haar werkzaamheden in de bronsgieterij langs de Schelde slenterde in de hoop Vincent tegen het lijf te lopen. Daar had ze hem een keer, vanaf een hekje onderaan de dijk, gespot. Ook toen nam ze lafhartig de benen en verdween ze blindelings in een korenveld. Ze ging op haar rug liggen en tuurde, totdat de kust weer veilig leek, naar een hoog in de lucht circulerende buizerd, de getuige van haar idiote verstopplingsactie.

Op een stormachtige herfstavond, zo'n acht maanden nadat ze zijn racefiets bij het zwembad had zien staan, was er geen roofvogel te bekennen om haar levensgevaarlijke onderneming waar te nemen. Ze was waarschijnlijk het enige levende wezen in de omgeving dat niet wegkroop in een holletje of zich verborg in een nest of behaaglijk huis. Ze had die ochtend bij het

koffieapparaat een gesprekje gevolgd tussen Vincent en Olga (de secretaresse van de bronsgieterij) waaruit duidelijk werd dat zijn vrouw op een schoenenbeurs in Milaan stond en hun tienerzoon, die herfstvakantie had, met haar mee was gegaan. Vincent had het rijk voor zich alleen. Lieke had de stoute schoenen aangetrokken en was 's avonds richting zijn huis gelopen, waarvan ze het adres moeiteloos op had weten te sporen; in de streek droeg, behalve Vincent en zijn gezin, niemand de achternaam Sax. De pikzwarte wolken die ze in de verte zag, konden haar er niet van weerhouden om haar voettocht door de Vlaamse Ardennen voort te zetten. Wat begon als motregen barstte al gauw los in een hoosbui die haar binnen een minuut had doorweekt, tot op haar zorgvuldig uitgekozen ondergoed aan toe. De bliksem, vergezeld door een luid gedonder, ontladde griezelig dichtbij; de vuurwerkbom die voor een paar minuten oorlog zorgde in de Haarlemmerstraat, was in vergelijking daarmee een lachertje. Maar hoe bang ze ook was, niets kon haar meer stoppen. Vincent was alleen thuis en die kans moest ze grijpen.

Toen ze eindelijk voor zijn bescheiden vrijstaande huis stond dat er zelfs in het onheilspellende noodweer nog idyllisch uitzag en zichzelf